

Έχει ολοκληρωθεί η διαδικασία κατάρτισης της ΣΜΠΕ και η διαβούλευση με την αρμόδια Υπηρεσία του ΥΠΕΚΑ (Ειδική Υπηρεσία Περιβάλλοντος). Η διαδικασία διαβούλευσης με τις αρμόδιες υπηρεσίες και το ενδιαφερόμενο κοινό **ξεκινά** άμεσα

1. ΜΗ ΤΕΧΝΙΚΗ ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η Στρατηγική Περιβαλλοντική Εκτίμηση (ΣΠΕ) είναι μια δυναμική διαδικασία που στοχεύει στην εκπλήρωση του στόχου της βιώσιμης ανάπτυξης, διαμέσου της ενσωμάτωσης της περιβαλλοντικής διάστασης στο κατά το δυνατόν έγκαιρο στάδιο της διαδικασίας σχεδιασμού πολιτικών, σχεδίων και προγραμμάτων. Με τη λογική ότι, όταν οι αποφάσεις στηρίζονται σε περιβαλλοντικά θεμελιωμένες στρατηγικές, οι ενέργειες που ακολουθούν είναι εξίσου περιβαλλοντικά αποδεκτές, αυξάνεται η βεβαιότητα ότι η ανάπτυξη και η γενικότερη επέμβαση στο περιβάλλον δεν θα είναι επιβλαβής.

Βασικό εργαλείο της διαδικασίας ΣΠΕ αποτελεί η Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (ΣΜΠΕ). Κατά την κατάρτιση του ΠΕΠ Αττικής 2014- 2020, η εκπόνηση της ΣΜΠΕ διεξήχθη παράλληλα με τη διαμόρφωση του προγραμματισμού, καθιστώντας εφικτή την ενσωμάτωση των πορισμάτων της μελέτης στις τελικές επιλογές του ΠΕΠ.

Η παρούσα επομένως, μελέτη αποτελεί τη **Στρατηγική Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (ΣΜΠΕ) του Περιφερειακού Επιχειρησιακού Προγράμματος (ΠΕΠ) της Περιφέρειας Αττικής** της προγραμματικής περιόδου **2014 – 2020**.

Στο σημείο αυτό είναι σκόπιμο να επισημανθεί ότι η «φιλοσοφία» του νέου ΠΕΠ Αττικής 2014-2020 διαφοροποιείται σημαντικά από την αντίστοιχη της τρέχουσας προγραμματικής περιόδου 2007-2013. Ειδικότερα, έμφαση στο νέο Πρόγραμμα δίδεται σε άυλες δράσεις με στόχο την καταπολέμηση της φτώχειας και στην ενδυνάμωση της απασχολησιμότητας, σε αντίθεση με το τρέχον Πρόγραμμα όπου η έμφαση δίδεται στην ολοκλήρωση των βασικών υποδομών. Ως εκ τούτου η παρούσα ΣΜΠΕ έχει προσαρμοστεί στα νέα αυτά δεδομένα, χρησιμοποιώντας κατάλληλους δείκτες και μητρώα αξιολόγησης επιπτώσεων.

- **Πεδίο Αναφοράς της ΣΜΠΕ**

Το ΠΕΠ Αττικής καλύπτει γεωγραφικά την Περιφέρεια Αττικής, η οποία χρηματοδοτικά, με βάση την προβλεπόμενη κατάταξη των Περιφερειών της Ευρώπης (Γενικός Κανονισμός ΕΕ 1303/17-12-2013), εντάσσεται στις επιλέξιμες προς ενίσχυση Περιφέρειες ως **«ανεπτυγμένη περιφέρεια» (More Developed – MD)**. Επομένως, η παρούσα μελέτη έχει ως χωρικό πεδίο αναφοράς την Περιφέρεια Αττικής.

Η Περιφέρεια Αττικής βρίσκεται στο κεντρικό τμήμα της χώρας και ειδικότερα καταλαμβάνει το νοτιοανατολικό τμήμα της Στερεάς Ελλάδας. Έχει έκταση 3.808 Km² και καλύπτει το 2,9% της συνολικής έκτασης της χώρας. Έχει έδρα την Αθήνα η οποία αποτελεί και την πρωτεύουσα της Ελλάδας.

Η Περιφέρεια Αττικής γεωγραφικά διακρίνεται σε δύο μεγάλες υποενοότητες, την «Περιφέρεια Πρωτεύουσας» και το «υπόλοιπο Αττικής». Η «Περιφέρεια Πρωτεύουσας» περιλαμβάνει το πολεοδομικό συγκρότημα της Αθήνας και οριοθετείται από τα βουνά της Πάρνηθας, του Υμηττού και της Πεντέλης (λεκανοπέδιο της Αθήνας) αποτελώντας το 11,2% της συνολικής

έκτασης της Περιφέρειας Αττικής. Με βάση τη διοικητική διάρθρωση του Καλλικράτη, η υποενοότητα αυτή συγκροτείται από τις Περιφερειακές Ενότητες (ΠΕ): Κεντρικού Τομέα Αθηνών, Βόρειου Τομέα Αθηνών, Νότιου Τομέα Αθηνών, Δυτικού Τομέα Αθηνών και Πειραιά, και συνιστά ουσιαστικά τη «βασική περιοχή» (“core area”) του ευρύτερου χώρου της Αττικής, έχοντας τα χαρακτηριστικά μιας **Μητροπολιτικής περιοχής**.

Το υπόλοιπο Αττικής καλύπτει το 88,8% της συνολικής έκτασης της Περιφέρειας και με βάση τη διοικητική διάρθρωση του Καλλικράτη αποτελείται από τις Περιφερειακές Ενότητες Δυτικής, Ανατολικής Αττικής και την ΠΕ Νήσων Πειραιά. Το υπόλοιπο της Αττικής περιλαμβάνει ουσιαστικά την περιαστική ζώνη του Λεκανοπεδίου της Αθήνας και ένα πλέγμα μικρότερων πόλεων και οικισμών που είναι πολύ στενά συνδεδεμένο με τη «βασική περιοχή» και την περιαστική της περιοχή.

- **Φυσιογνωμία της Περιφέρειας Αττικής**

Χαρακτηριστικό της Περιφέρειας Αττικής είναι η ύπαρξη του πρώτου μητροπολιτικού κέντρου της χώρας και η γεωγραφική της θέση που χαρακτηρίζεται από την κεντροβαρικότητα της έναντι των υφιστάμενων και υπό δημιουργία αναπτυξιακών υποδομών της χώρας. Η «μητροπολιτική» λειτουργία του αστικού κέντρου της Αθήνας σε εθνική κλίμακα στηρίζεται στα καταλυτικά για όλη τη χώρα μεγέθη της μεταποίησης, των υπηρεσιών και των σχετικών υποδομών.

Η Αθήνα, αποτελεί το κύριο κέντρο διοικητικών υπηρεσιών ως Πρωτεύουσα και κέντρο παροχής προηγμένων υπηρεσιών προς τις επιχειρήσεις, είναι ισχυρός διαμετακομιστικός σταθμός εμπορευμάτων και συγκοινωνιακός κόμβος διεθνούς επιρροής.

Η Περιφέρεια εμφανίζει τάσεις διεύρυνσης και προαστιοποίησης, αλλά και οικιστικής πυκνώσης του «μητροπολιτικού πυρήνα» (Πολεοδομικό Συγκρότημα Πρωτεύουσας). Παράλληλα, εμφανίζονται τάσεις μεγέθυνσης του δικτύου οικισμών της εξωαστικής ενδοχώρας του Πολεοδομικού Συγκροτήματος Πρωτεύουσας (ΠΣΠ), καθώς και έντονη ανάπτυξη των παραλιακών περιοχών, με **κινητήρια δύναμη (driver)** την οικιστική και τουριστική ανάπτυξη και συνδυασμό αυτών για την επίτευξη εξωστρέφειας (τουριστικές κατοικίες), δυνατότητες συνδυασμού τουρισμού-πολιτισμού (mega-events, προσέλκυση Ξένων Άμεσων Επενδύσεων (ΞΑΕ)) κ.λπ.

Η Περιφέρεια Αττικής ασκεί «αναπτυξιακές επιρροές», οι οποίες εκτείνονται πέραν των ορίων που καλύπτουν θεσμοθετημένα σχέδια και όρια, ακόμη και σε όλο τον εθνικό χώρο. Πιο άμεση όμως είναι η επιρροή στο «ζωτικό» (γεωγραφικό, οικονομικό και διοικητικό) χώρο πέραν της Αττικής, όπου παρατηρούνται ακόμη και καθημερινές μετακινήσεις μεταξύ τόπων κατοικίας και εργασίας, όπως και μια αναπτυξιακή αλληλεξάρτηση σε σχέση με την Αθήνα. Στο χώρο αυτόν ανήκουν η Κορινθία, η Αρκαδία, η Αργολίδα η Βοιωτία, μέρος της Φθιώτιδας και της Εύβοιας και τα νησιά των Κυκλάδων, που αποτελούν όχι μόνο περιοχές παραθερισμού των Αθηναίων, αλλά και πεδία άσκησης επιχειρηματικών ή άλλων δραστηριοτήτων με έδρα το Πολεοδομικό Συγκρότημα της Πρωτεύουσας.

Σύμφωνα με τα στοιχεία της πρόσφατης Απογραφής Πληθυσμού του 2011 της ΕΛ.ΣΤΑΤ., ο πραγματικός (ή de facto) πληθυσμός της Περιφέρειας Αττικής ανέρχεται σε 3.786.616

κατοίκους, εμφανίζοντας οριακή αύξηση στην 10ετία (2001-2011) κατά 0,7% ενώ ο μόνιμος πληθυσμός ανέρχεται σε 3.827.624 κατοίκους εμφανίζοντας στη 10ετία (2001-2011) μείωση κατά -1,75%. Σε κάθε περίπτωση, ωστόσο, η Περιφέρεια Αττικής αν και κατέχει χωρικά μόλις το 2,9% της επικράτειας του ελλαδικού χώρου συγκεντρώνει περίπου το 35% (34,6% του πραγματικού & 35,4% του μόνιμου) του συνολικού πληθυσμού της χώρας, γεγονός που επιβεβαιώνει τον «μητροπολιτικό» της χαρακτήρα.

Η οικονομία της Περιφέρειας Αττικής είναι σε μεγάλο βαθμό εξωστρεφής, δεδομένου ότι μεγάλο τμήμα της μεταποιητικής παραγωγής καθώς και οι υπηρεσίες του τριτογενή τομέα (π.χ. τουρισμός) απευθύνονται στις διεθνείς αγορές και κυρίως τις ευρωπαϊκές.

Η Αττική παράγει περίπου το 48% του συνολικού ΑΕΠ της χώρας (με βάση τα στοιχεία του 2010) και διατηρεί την κυρίαρχη θέση της στην εθνική οικονομία. Παράλληλα, σε σύγκριση με το κατά κεφαλήν ΑΕΠ της ΕΕ27, η Περιφέρεια Αττικής σημείωσε πολύ μεγάλη πρόοδο φτάνοντας στο 115% του μέσου ευρωπαϊκού όρου. Το μεγαλύτερο ποσοστό (~86%) του παραγόμενου προϊόντος της Περιφέρειας προέρχεται από τον τριτογενή τομέα.

Την περίοδο 2005 - 2010 σωρευτικά το ΑΕΠ (Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν) της Περιφέρειας Αττικής παρουσίασε αύξηση της τάξης του 16,68% με μέσο ετήσιο ρυθμό μεταβολής της τάξης του 3,48%. Ωστόσο, από το 2006 και έως το 2010 (δεν υπάρχουν επίσημα στοιχεία για την εξέλιξη του ΑΕΠ μετά το έτος 2010) ο ρυθμός μεταβολής του ΑΕΠ στην Περιφέρεια Αττικής εμφανίζει πτωτική τάση, σχεδόν μηδενίζεται το 2009 (οριακή αύξηση 0,29%) ενώ παίρνει αρνητική τιμή το 2010 (-3,64%). Την μεγαλύτερη πτώση την παρουσιάζει την περίοδο 2008 - 2009.

Από τα παραπάνω είναι προφανές ότι αν και κατά την περίοδο πριν την εμφάνιση της οικονομικής κρίσης, η Περιφέρεια Αττικής αναπτύσσεται, (μεγεθύνεται η οικονομία της) με υψηλότερους ρυθμούς από το σύνολο της Χώρας, κατά την περίοδο εμφάνισης και όξυνσης της οικονομικής κρίσης στην Ελλάδα (2010-2012), από την εξέλιξη των βασικών δεικτών της αγοράς εργασίας στη Αττική έναντι των αντίστοιχων στοιχείων σε εθνικό επίπεδο¹, συμπεραίνεται ότι η οικονομική κρίση εμφανίζεται εντονότερη στην Περιφέρεια Αττικής από το μέσο όρο της Χώρας, με τις ανάλογες αρνητικές επιπτώσεις στον παραγωγικό και κοινωνικο-οικονομικό ιστό της Περιφέρειας.

Με βάση την τομεακή και κλαδική κατανομή της Ακαθάριστης Προστιθέμενης Αξίας (ΑΠΑ), διαπιστώνεται ότι στην οικονομία της Περιφέρειας Αττικής φθίνουν διαχρονικά ο πρωτογενής και ο δευτερογενής τομέας με αποτέλεσμα να αποκτά μεγαλύτερη βαρύτητα ο τριτογενής τομέας, ο οποίος όμως στερείται εξωστρέφειας, καινοτομίας και ανταγωνιστικών πλεονεκτημάτων.

Στην Περιφέρεια Αττικής εξακολουθεί να συγκεντρώνεται το μεγαλύτερο μέρος του οικονομικά ενεργού πληθυσμού της χώρας (~38%) και της απασχόλησης (~37%). Ωστόσο, η ανεργία της

¹ Δεν υπάρχουν επίσημα διαθέσιμα στοιχεία ΑΕΠ σε περιφερειακό επίπεδο, για τα έτη 2011 και 2012.

Περιφέρειας από το 2008 και έπειτα αυξάνεται με αλματώδεις ρυθμούς. Συγκεκριμένα, από 7,30% που ήταν το 2008 έφτασε στο τέλος του 2012 (4^ο τρίμηνο) στο 38,42%! Οι πληθυσμιακές ομάδες που εμφάνισαν τα υψηλότερα ποσοστά ανεργίας είναι οι γυναίκες και οι νέοι μεταξύ 15-24 ετών (ανεξαρτήτως φύλου) ενώ οι οικονομικοί κλάδοι που εμφάνισαν τα υψηλότερα ποσοστά μείωσης της απασχόλησης είναι η παροχή υπηρεσιών (ιδίως το εμπόριο), η μεταποίηση και οι κατασκευές.

Η Περιφέρεια Αττικής χαρακτηρίζεται από σχετικά χαμηλή συγκέντρωση σχολικών μονάδων, σε αντίθεση με την υψηλή συγκέντρωση εκπαιδευόμενου πληθυσμού. Η Περιφέρεια παρουσιάζει σημαντικά υψηλότερη αναλογία μαθητών ανά εκπαιδευτικό σε όλες τις βαθμίδες εκπαίδευσης, σε σχέση με το μέσο όρο της χώρας. Επιπλέον, παρουσιάζει σημαντικά υψηλότερη αναλογία μαθητών ανά τμήμα σε όλες τις βαθμίδες εκπαίδευσης, σε σύγκριση με το σύνολο της χώρας. Παρά το γεγονός ότι το πρόβλημα της διπλοβάρδιας έχει μειωθεί σημαντικά, εξακολουθούν να υπάρχουν ανάγκες σε νέες σχολικές μονάδες/υποδομές καθώς και σημαντικές ελλείψεις και ανάγκες σε εξοπλισμούς τόσο στην πρωτοβάθμια όσο και στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση (εργαστήρια πληροφορικής, λοιπά εργαστήρια και σχολικές βιβλιοθήκες).

Στον τομέα της υγείας η Περιφέρεια Αττικής αποτελεί τον τόπο συγκέντρωσης του κύριου όγκου των υπηρεσιών υγείας – πρόνοιας, καθώς και του ιατρικού προσωπικού. Παρά τις βελτιώσεις που έγιναν την προηγούμενη 10ετία, με αφορμή και τους Ολυμπιακούς Αγώνες, επισημαίνεται ότι οι συνθήκες λειτουργίας πολλών νοσοκομειακών εγκαταστάσεων είναι υποβαθμισμένες, λόγω και της πίεσης που ασκούν τα μεταναστευτικά ρεύματα και η γήρανση του πληθυσμού. Επιπλέον, παρατηρούνται ελλείψεις σε εξοπλισμούς και ιατρικό προσωπικό των λειτουργούντων Κέντρων Υγείας καθώς επίσης και κατακερματισμός και πολυδιάσπαση του δικτύου πρωτοβάθμιας φροντίδας υγείας.

Στους τομείς της καινοτομίας και έρευνας καθώς και της χρήσης Τεχνολογιών Πληροφορικής και Επικοινωνιών (ΤΠΕ), η Περιφέρεια Αττικής υπερισχύει σε όλους τους δείκτες, ως προς τις υπόλοιπες Περιφέρειες της χώρας, εξακολουθεί ωστόσο να παρουσιάζει σημαντική υστέρηση σε σχέση με την Ε.Ε.

Παρά την ύπαρξη των σημαντικών πλεονεκτημάτων που έχει η Περιφέρεια Αττικής, η Αθήνα κατέχει πολύ χαμηλή θέση ως επιλογή πόλης για εγκατάσταση επιχείρησης / επένδυσης καταλαμβάνοντας (για τα έτη 2010 και 2011) την 36^η θέση στον σχετικό πίνακα κατάταξης αναφορικά με τις ελκυστικότερες ευρωπαϊκές πόλεις ως επιχειρηματικά κέντρα. Η μεγάλη πρόκληση που αντιμετωπίζει τόσο η Περιφέρεια Αττικής, όσο και η χώρα ευρύτερα, είναι η μειωμένη ελκυστικότητα της σαν τόπος για την προσέλκυση επενδύσεων και η υστέρηση της σε μια σειρά παραμέτρους που προσδιορίζουν την ανταγωνιστικότητα της οικονομίας και κατά συνέπεια τη δυνατότητα δημιουργίας και διατήρησης υψηλών ρυθμών ανάπτυξης με σεβασμό στο περιβάλλον και την αειφόρο διαχείριση των πόρων.

Στον τομέα του τουρισμού η Αττική έως και το 2012 παρουσιάζει μειωμένη ελκυστικότητα ως τουριστικός προορισμός, όπως προκύπτει από τα στοιχεία αναφορικά με την τουριστική κίνηση (αφίξεις – διανυκτερεύσεις αλλοδαπών). Οι βασικοί παράγοντες για την εξέλιξη αυτή ήταν ο οξύς διεθνής ανταγωνισμός από γειτονικές μεσογειακές χώρες, η ρύπανση του περιβάλλοντος και οι δυσχέρειες στην κυκλοφορία, η παρεχόμενη ποιότητα τουριστικών

υπηρεσιών, οι ελλείψεις σε ειδικές υποστηρικτικές υποδομές (συνεδριακοί και εκθεσιακοί χώροι, χώροι πολιτιστικής υποδομής, μαρίνες, γήπεδα γκολφ κ.λ.π..) που ευνοούν την επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου και την ανάπτυξη εναλλακτικών μορφών τουριστικής δραστηριότητας, η ελλιπής διασύνδεση και ανάδειξη της υπάρχουσας αρχαιολογικής και πολιτιστικής υποδομής, η υποβαθμισμένη αισθητική και αρχιτεκτονική φυσιογνωμία των αστικών περιοχών κ.λπ.

Την τελευταία 2ετία, ωστόσο, (αν και δεν υπάρχουν ακόμα διαθέσιμα στατιστικά στοιχεία) η τουριστική κίνηση της Αττικής εμφανίζει σημάδια ουσιαστικής ανάκαμψης, αφήνοντας περιθώρια για σημαντική ανάπτυξη του τομέα.

Τέλος, στην Αττική -όπως άλλωστε και σε κάθε Ευρωπαϊκή Μητροπολιτική Περιφέρεια- απαντώνται «περιοχές – θύλακες» που παρουσιάζουν περιβαλλοντική υποβάθμιση σε όρους οικιστικού και φυσικού περιβάλλοντος, φθίνουσα οικονομική δραστηριότητα, χαμηλό επίπεδο κοινωνικών εξυπηρετήσεων προς στους πολίτες και κατά κανόνα συγκεντρώνουν πληθυσμιακές ομάδες που παρουσιάζουν έντονο κίνδυνο κοινωνικού αποκλεισμού, ενώ παρουσιάζουν και φαινόμενα «χωρικού αποκλεισμού». Από την άλλη πλευρά, οι περιοχές που παρουσιάζουν προβλήματα βιώσιμης ανάπτυξης στην Περιφέρεια Αττικής κατά βάση είναι τα νησιά. Για τις περιοχές αυτές απαιτούνται δράσεις περιβαλλοντικής και οικιστικής αναβάθμισης σε συνδυασμό με την ανάπτυξη βιώσιμων επιχειρηματικών δραστηριοτήτων.

- **Φυσικό Περιβάλλον – Περιοχές Προστασίας – Πιέσεις**

Η παρούσα κατάσταση του αστικού φυσικού περιβάλλοντος στην Αττική έχει ως βασικά χαρακτηριστικά τη μη-προγραμματισμένη οικιστική επέκταση, τα προβλήματα κυκλοφορίας, το ελλειμματικό αστικό και περιαστικό πράσινο και την έλλειψη ελεύθερων κοινόχρηστων χώρων, που αποτελούν σημαντικά και, συνεχώς επιδεινούμενα, προβλήματα. Επιπροσθέτως, η συσσώρευση πληθυσμού και δραστηριοτήτων στην Αττική, σε συνδυασμό με την οικιστική ανάπτυξη, δημιουργούν νέες ανάγκες για καλύτερη οργάνωση του αστικού χώρου.

Στην Περιφέρεια Αττικής κατά τα τελευταία χρόνια, με αφορμή και τη διοργάνωση των Ολυμπιακών Αγώνων, ολοκληρώθηκαν σημαντικά έργα μεταφορικής – συγκοινωνιακής υποδομής (Μετρό, ΗΣΑΠ, τραμ, προαστιακός σιδηρόδρομος, Αττική οδός κ.α.), τα οποία ήδη έχουν αρχίσει να συμβάλλουν στη βελτίωση των κυκλοφοριακών συνθηκών, συμβάλλοντας εν μέρει και στην αναβάθμιση του αστικού περιβάλλοντος. Ωστόσο, τα αναβαθμισμένα ΜΜΜ δεν εξυπηρετούν με τον καλύτερο τρόπο όλες τις περιοχές της πρωτεύουσας, ενώ σημαντική εξακολουθεί να παραμένει η έλλειψη χώρων στάθμευσης που έχει ως αποτέλεσμα η χρήση τους να μην αντικαθιστά σε θεαματικό βαθμό τη χρήση του ιδιωτικού αυτοκινήτου ως μέσου μετακίνησης. Η κατάσταση επιδεινώνεται, με την πάροδο του χρόνου, λόγω της αυξανόμενης ζήτησης για μεταφορές σε συνδυασμό με την ανεπαρκή και δυσανάλογα αυξανόμενη φέρουσα ικανότητα του κυκλοφοριακού δικτύου. Η κυκλοφοριακή συμφόρηση δημιουργεί αρνητικές συνέπειες στην ομαλή λειτουργία των αστικών περιοχών και, κατ' επέκταση, στην ποιότητα ζωής των κατοίκων, ενώ παράλληλα μειώνει την ελκυστικότητα της πόλης.

Σημαντικά περιβαλλοντικά προβλήματα για την Αττική, εκτός του κυκλοφοριακού, εξακολουθούν να παραμένουν η μη υλοποίηση των προβλεπόμενων από τον Περιφερειακό Σχεδιασμό έργων διαχείρισης των απορριμμάτων, η εμφάνιση νέων ατμοσφαιρικών ρύπων

και η συρρίκνωση του φυσικού αδόμητου περιβάλλοντος, καθώς και οι ελλειπείς τοπικά υποδομές αποχέτευσης ομβρίων υδάτων και υγρών αποβλήτων.

- **Συνοπτική Περιγραφή του ΠΕΠ Αττικής 2014-2020**

Η περιφερειακή αναπτυξιακή στρατηγική χαρακτηρίζεται ως «ταυτόσημη» με την αντίστοιχη εθνική στρατηγική για την νέα Προγραμματική Περίοδο, στο πλαίσιο της οποίας προωθείται η «στροφή» σε ένα «*νέο αναπτυξιακό υπόδειγμα που θα είναι στηριγμένο στις δυνατότητες της Χώρας και στην εξειδίκευση και τα ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα των Περιφερειών της*». Το ζητούμενο στην αναπτυξιακή πορεία της Αττικής με χρονικό ορίζοντα το 2020 αποτελεί η στρατηγική υιοθέτηση ενός μοναδικού μίγματος αναπτυξιακών μεταβλητών και παραμέτρων, ώστε να μπορέσει η περιφερειακή οικονομία όχι μόνο να ανακάμψει, αλλά και να τεθεί με γρήγορους ρυθμούς σε μια δυναμική και βιώσιμη αναπτυξιακή τροχιά.

Σε αυτό το πλαίσιο, η πρώτιστη προτεραιότητα για το ΠΕΠ Αττικής 2014 -2020 είναι η επανεκκίνηση της οικονομίας με την επίτευξη θετικών ρυθμών ανάπτυξης μετά από την εξαιρετική περίοδο ύφεσης και η δημιουργία θέσεων εργασίας για την μείωση των ποσοστών ανεργίας που είναι αναγκαία και ικανή συνθήκη για την μείωση της φτώχειας και την διασφάλιση της κοινωνικής συνοχής. Επιπλέον, αποσκοπεί στο να αμβλύνει τα αρνητικά διαρθρωτικά προβλήματα που σήμερα εμφανίζει η Περιφέρεια και να αξιοποιήσει τα συγκριτικά πλεονεκτήματά της σε συνδυασμό με τις στρατηγικές κατευθύνσεις που θέτει η Ε.Ε. για την πολιτική της συνοχής, για την ενίσχυση της ανάπτυξης και της απασχόλησης και την Εθνική Αναπτυξιακή Στρατηγική.

Οι Γενικοί Στόχοι (ΓΣ) της Στρατηγικής του ΠΕΠ αναφέρονται αναλυτικά στο κεφ. 4 / ενότητα 4.1 της παρούσας μελέτης.

Με βάση τους επιλεχθέντες Γενικούς Στόχους της Στρατηγικής του Προγράμματος, τους θεματικούς στόχους και τις επενδυτικές προτεραιότητες της νέας περιόδου διαμορφώθηκαν οι ακόλουθοι Άξονες Προτεραιότητας (ΑΠ) του νέου ΠΕΠ Αττικής 2014-2020:

- **ΑΠ1: Ενίσχυση των Μηχανισμών και των Επενδύσεων των ΜΜΕ της Περιφέρειας Αττικής στην Έρευνα και την Καινοτομία (ΕΤΠΑ).**
- **ΑΠ2: Διάδοση και Ανάπτυξη Καινοτόμων Προϊόντων και Υπηρεσιών των ΜΜΕ με τη χρήση ΤΠΕ (ΕΤΠΑ).**
- **ΑΠ3: Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και της εξωστρέφειας των ΜΜΕ – Βελτίωση της ελκυστικότητας της Περιφέρειας Αττικής για προσέλκυση Επενδύσεων και προαγωγή της Καινοτόμου Επιχειρηματικότητας (ΕΤΠΑ).**
- **ΑΠ4: Προώθηση της ενεργειακής απόδοσης της χρήσης ΑΠΕ και της Συμπαράγωγής και Προώθηση Χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα στις Αστικές Περιοχές (ΕΤΠΑ).**
- **ΑΠ5: Προώθηση της Προσαρμογής στην Κλιματική Αλλαγή, καθώς και της Πρόληψης και Διαχείρισης Κινδύνων (ΕΤΠΑ).**

- **ΑΠ6: Βελτίωση της Ποιότητας Ζωής στο Αστικό Περιβάλλον (ΕΤΠΑ).**
- **ΑΠ7: Ενίσχυση της Περιφερειακής Κινητικότητας και των Πολυτροπικών Μεταφορικών Συνδέσεων της Περιφέρειας Αττικής (ΕΤΠΑ).**
- **ΑΠ8: Προώθηση της Ανάπτυξης των Δεξιοτήτων και της Προσαρμοστικότητας του Ανθρώπινου Δυναμικού στους Τομείς της Περιφερειακής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης (ΕΚΤ).**
- **ΑΠ9: Προώθηση της Κοινωνικής Ένταξης και Καταπολέμηση της Φτώχειας και Διακρίσεων – Διασφάλιση της Κοινωνικής Συνοχής (ΕΚΤ).**
- **ΑΠ10: Ανάπτυξη – Αναβάθμιση Στοχευμένων Κοινωνικών Υποδομών και Υποδομών Υγείας – Στήριξη της Κοινωνικής Επιχειρηματικότητας (ΕΤΠΑ).**
- **ΑΠ11: Ανάπτυξη – Αναβάθμιση Στοχευμένων Υποδομών Εκπαίδευσης (ΕΤΠΑ)**
- **ΑΠ12:Τεχνική Υποστήριξη Εφαρμογής (με χρηματοδότηση του ΕΤΠΑ)**
- **ΑΠ13: Τεχνική Υποστήριξη Εφαρμογής (με χρηματοδότηση του ΕΚΤ)**

Για την υλοποίηση του Προγράμματος δεσμεύονται συνολικοί πόροι (κοινοτική συνδρομή από ΕΤΠΑ, ΕΚΤ & Ταμείο Συνοχής) ύψους ~1.104Μ€. Πρώτος σε χρηματοδοτική βαρύτητα αναδεικνύεται ο ΑΠ9, όπου δεσμεύεται το ~21% των πόρων του ΠΕΠ, και ακολουθούν ο ΑΠ7 με ~17%, ο ΑΠ6 με ~14% και ο ΑΠ3 με ~12%. Το υπόλοιπο ~38% των πόρων του ΠΕΠ κατανέμεται σε ποσοστά από ~3% έως ~8% στους λοιπούς άξονες.

- **Εναλλακτικές δυνατότητες για την επίτευξη των στόχων του ΕΠ**

Η αξιολόγηση εναλλακτικών δυνατοτήτων για την επίτευξη των στόχων του ΕΠ, πραγματοποιήθηκε με ένα ισορροπημένο μίγμα επιχειρησιακών και περιβαλλοντικών κριτηρίων, οδηγώντας στην επιλογή εκείνης της δυνατότητας που εξασφαλίζει τη μεγαλύτερη περιβαλλοντική συμβατότητα, μαζί με σημαντική επιχειρησιακή αποτελεσματικότητα.

Στο πλαίσιο της ΣΜΠΕ, αξιολογούνται ως διαμορφωμένες εναλλακτικές δυνατότητες, κυρίως οι προτάσεις που προέκυψαν στη φάση της κατάρτισης του 1^{ου} σχεδίου του νέου ΠΕΠ Αττικής 2014 – 2020, όπως αναλυτικά περιγράφονται στο κεφάλαιο 6.

- **Εκτίμηση και αξιολόγηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων**

Η εκτίμηση των επιπτώσεων στο περιβάλλον από την υλοποίηση του ΕΠ, καταλήγει στον εντοπισμό ορισμένων, μικρής έντασης, πιθανών επιπτώσεων, ενώ παράλληλα αναγνωρίζει τις σημαντικές, αναμενόμενες βελτιώσεις σε ορισμένους τομείς από την υλοποίηση των δράσεων του υπό εξέταση ΕΠ. Τα κυριότερα σημεία της εκτίμησης, συνοψίζονται ως εξής:

- Δεν εντοπίζονται τάσεις περιβαλλοντικής επιδείνωσης, προερχόμενες από τις επιλεγμένες επενδυτικές προτεραιότητες και ειδικούς στόχους του ΕΠ, γεγονός που εν μέρει οφείλεται στην ουσιαστική συμμετοχή των περιβαλλοντικών κριτηρίων κατά τη διαμόρφωση του 1^{ου} σχεδίου του νέου ΠΕΠ Αττικής.

- Ορισμένες μικρές και τοπικής κλίμακας επιπτώσεις εκτιμάται ότι είναι πιθανόν να προέλθουν από την υλοποίηση των παρεμβάσεων των αξόνων προτεραιότητας 4, 5, 6 και 7, ενώ κατά βάση θετικές επιδράσεις αναμένονται από τους υπόλοιπους άξονες προτεραιότητας.

Αναλυτική παρουσίαση των ενδεχόμενων επιπτώσεων κάθε επενδυτικής προτεραιότητας ανά τομέα ελέγχου παρουσιάζεται στο κεφ. 8 της παρούσας μελέτης.

• **Αντιμετώπιση επιπτώσεων**

Τα προτεινόμενα μέτρα αντιμετώπισης των επιπτώσεων, εστιάζουν στην προληπτική δράση, ώστε να αποφευχθεί εκ των προτέρων η εμφάνιση τάσεων περιβαλλοντικής υποβάθμισης καθώς και στην τήρηση της κείμενης νομοθεσίας και προδιαγραφών ανά τομέα παρέμβασης. Τα βασικότερα σημεία είναι:

- Η υλοποίηση των έργων υποδομής των αξόνων 4, 5, 6 και 7 θα πρέπει να μην επηρεάζουν δυσμενώς τη βιοποικιλότητα και τα οικοσυστήματα της Περιφέρειας Αττικής.
- Θα πρέπει να ενθαρρύνεται η χρήση καθαρών τεχνολογιών, πρακτικών μείωσης και επαναχρησιμοποίησης των παραγόμενων απορριμμάτων, αποφυγής δημιουργίας και διάθεσης τοξικών αποβλήτων κλπ που επιβαρύνουν το έδαφος με τρόπο συσσωρευτικό και καθιστούν περιοχές μη αξιοποιήσιμες.
- Στον τομέα των υδάτινων πόρων, η υλοποίηση παρεμβάσεων θα πρέπει να συνάδει με το εγκεκριμένο σχέδιο διαχείρισης της λεκάνης απορροής της Αττικής (ΦΕΚ 1004/Β/2013).
- Όσον αφορά στην ποιότητα του αέρα και των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου οι επιπτώσεις θα είναι κυρίως θετικές οφειλόμενες σε δράσεις που στοχεύουν στην προαγωγή (προώθηση) της ενεργειακής απόδοσης και της χρήσης ανανεώσιμων πηγών ενέργειας στις επιχειρήσεις, στην έξυπνη διαχείριση της ενέργειας στις δημόσιες υποδομές και στον τομέα της στέγασης και στην συμπαραγωγή θερμότητας και ηλεκτρισμού με υψηλή απόδοση.
- Οι παρεμβάσεις που θα υλοποιηθούν στο πλαίσιο του ΠΕΠ Αττικής 2014 – 2020 θα πρέπει να λαμβάνουν υπόψη τις χωροταξικές ρυθμίσεις της Αττικής και κυρίως το Ρυθμιστικό Σχέδιο Αθήνας / Αττικής 2021.
- Οι παρεμβάσεις του άξονα 9 για την καταπολέμηση της φτώχειας, θα πρέπει να υλοποιούνται στοχευμένα και με βάση τον χάρτη φτώχειας που οφείλει να δημιουργήσει η Περιφέρεια Αττικής μέχρι τα τέλη του 2014.

• **Παρακολούθηση επιπτώσεων**

Σκοπός της παρακολούθησης (monitoring) μιας ΣΜΠΕ είναι να διερευνηθεί εάν:

- Οι προβλέψεις που έγιναν σχετικά με την εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων (θετικών ή αρνητικών) από την υλοποίηση του Σχεδίου ήταν ακριβείς.
- Η εφαρμογή του σχεδίου συμβάλλει τελικά στην επίτευξη των περιβαλλοντικών στόχων της ΣΜΠΕ
- Τα προτεινόμενα μέτρα αντιμετώπισης ή πρόληψης των επιπτώσεων ήταν όπως αναμενόταν θετικά.
- Εφόσον υπάρξουν αρνητικές επιπτώσεις, αν αυτές θα είναι εντός αποδεκτών ορίων ή αν απαιτούνται κάποια διορθωτικά μέτρα.

Στο κεφάλαιο 9 της παρούσας, προτείνονται συγκεκριμένοι περιβαλλοντικοί δείκτες οι οποίοι καλύπτουν το σύνολο σχεδόν των παρεμβάσεων που θα υλοποιηθούν στο πλαίσιο των αξόνων προτεραιότητας του νέου ΠΕΠ Αττικής 2014 – 2020. Οι συγκεκριμένοι δείκτες έχουν επιλεγεί από μια δεξαμενή δεικτών που έχει δημιουργήσει η Ειδική Υπηρεσία Στρατηγικής, Σχεδιασμού και Αξιολόγησης Αναπτυξιακών Προγραμμάτων (20109 ΕΥΣΣΑΑΠ 1422/29.04.2014) και αναμένεται να συμβάλλουν θετικά στην παρακολούθηση της πορείας του ΠΕΠ Αττικής.